

Dkt. Elaine Phillips, Utangulizi wa Masomo ya Biblia, Kipindi cha 5, Masomo ya Kikanda: Negev na Sinai

© 2024 Elaine Phillips na Ted Hildebrandt

Huyu ni Dkt. Elaine Phillips katika mafundisho yake kuhusu Utangulizi wa Masomo ya Biblia. Hii ni kipindi cha 5, Masomo ya Kikanda: Negev na Sinai.

Naam, tuko hapa katika utafiti mwingine wa kikanda. Tutashughulika na Negev na Sinai wakati huu, ambayo ina maana kwamba tumehamia kusini kidogo. Kwanza, hata hivyo, haitudhuru kufanya mapitio. Kwa hivyo, hebu tuanze kwa muhtasari wa mambo ambayo tumekuwa tukifanya hadi sasa.

Tuliangalia taaluma mbalimbali zinazochangia katika utafiti wetu wa jiografia ya kihistoria na kuzipitia. Tulitumia saa moja tu katika akiolojia na tukajifurahisha tu, kimsingi, katika suala la kutambua ni kiasi gani zaidi kinachohusika na akiolojia. Kufuatia hilo, tulifanya muhtasari mfupi wa Mashariki ya Kati na kisha tukazingatia maeneo ya nchi yenyewe.

Na hatimaye, tulifikia mahali tunapotaka kuwa, ambayo ni masomo ya kikanda. Na la kwanza lilikuwa kuchukua kipande, sehemu ya msalaba, kutoka nyikani upande wa mashariki, tukifanyia kazi magharibi, hadi uwanda wa Wafilisti katika Bahari ya Mediterania. Sasa, lengo moja tu la haraka, tena, bado tunapitia kile ambacho hilo lilihusisha mwisho katika utafiti wa kikanda kabla ya kuendelea na utafiti wetu unaofuata wa kikanda.

Kwa hivyo, mapitio zaidi. Utafiti wa kikanda nambari moja, tuliangalia jangwa. Na moja ya mambo tuliyoyaona ni kwamba jiolojia ni muhimu.

Jiolojia itakuwa muhimu kila wakati. Na kwa hivyo kwa sababu ni mahali pakavu, kwa sababu ilikuwa, kama tulivyojifunza, katika kivuli cha mvua, tuligundua kwamba kwa watu wengi, hapa ni mahali pa kupita, sio lazima kuishi, ingawa kulikuwa na wale waliokimbilia eneo la jangwa. Kisha tukaangalia nchi ya vilima.

Tutatumia muda mwingi baadaye katika kipindi hiki, si kipindi hiki, bali muhtasari mzima wa jiografia na tafiti za kikanda tukizungumzia nchi mbalimbali za vilima. Lakini tulifanya nchi ya vilima ya Yuda na kugundua kwamba, kusema ukweli, ni mahali pazuri pa kuishi. Vyanzo vya maji, udongo mzuri, n.k.

Pia tulichukua safari ya haraka hadi Uwanda wa Wafilisti, uwanda wa pwani ulio karibu na Bahari ya Mediterania, na tukagundua kwamba kwa sababu ni eneo ambalo lina usafiri mwingi kupitia humo, eneo lenye watu wengi zaidi, pia tulizingatia kwa ufupi ukweli kwamba kuna miji mitano mikubwa ya Wafilisti. Tulizungumzia kuihusu kwa sababu ni muhimu, hasa katika kipindi cha mpito hadi utawala wa

kifalme. Na mwisho, lakini kwa hakika sio muhimu sana, kwa kweli, muhimu sana, ilikuwa eneo hili la Shefela.

Ni ukumbusho tu, neno hilo linamaanisha vilima au nyanda za chini. Na tuligundua kwa sababu ya jiografia, tena, jiografia ni muhimu sana, mabonde hayo ya mashariki-magharibi ambayo yanajumuisha Shefela yalikuwa njia kubwa za uvamizi kutoka eneo tambarare la pwani hadi nchi ya vilima. Huo ni uhakiki.

Tunachotaka kufanya leo, hivi sasa, ni kuhamia kusini na kuanza mbinu pana zaidi ya kupiga mswaki, si Negevu tu, bali pia kupitia Misri kwa haraka, kwa sababu Misri, bila shaka, imekuwa na athari kubwa katika maisha ya watu wa Mungu kwa njia nyingi. Na kisha tutafunga saa hii maalum kwa kuangalia Sinai. Kwa hivyo kwanza kabisa, Negevu.

Kwa wale wanaotumia ramani za kikanda, zile ambazo ni ramani za msingi za kibiblia, hizi ni ramani za pili na nne kwa madhumuni yenu ya kuashiria. Lakini kwanza kabisa, hapa kuna mchoro wa si Negev yenyewe tu, bali eneo linaloitwa Negev Kubwa. Huu ni aina ya kuvutia ya utafiti wa kikanda kwa sababu tuna Negev Kubwa.

Na ukiangalia mistari hii yenye nukta hapa, ni alama bandia hivi sasa. Lakini kimsingi, hapa tuko upande wa kaskazini wa Ghuba ya Eilat. Na akilini mwako, fuata mistari huo wenye nukta hadi Gaza.

Na huo utakuwa mistari wetu bandia kutoka Negevu Kubwa hadi magharibi. Kisha, tukifuata Bonde la Ufa, huo utakuwa aina ya mpaka wa mashariki. Na kisha tuchukue mistari kama kuvuka hapa, na tunaona pembetatu kubwa inayounda Negevu Kubwa.

Kwa njia, kama ninavyoona hapo juu, neno Negev lenyewe linamaanisha kusini, na hilo linaonyesha kwamba ni kusini mwa mahali ambapo watu wa Mungu kwa ujumla wamejipanda wenyewe. Lakini pia linamaanisha mkavu. Na hilo linafaa, kama tutakavyoona tutakapoanza kuzungumzia vyanzo vya maji.

Negev ya Biblia yenyewe ni ndogo zaidi. Kwa hivyo, ukiangalia ramani hii, nitaonyesha tu, kwa taa yangu ndogo ya kijani hapa, kile tunachotaka kuzingatia kwa sababu Negev yetu Kubwa ilikuwa pembetatu hii ambayo tumeiona hivi punde.

Sasa, tunapofanyia kazi Negev ya Kibiblia, tutaona kama tunaweza kupata kidokezo chetu hapa. Kimsingi tunazungumzia mabonde mawili katika Negev ya Kibiblia. Sina uhakika kama chapa hiyo inapatikana kwako kwa upande wa umbali, lakini tuna beseni hapa.

Ni bonde la mashariki mwa Negev, moja mashariki mwa Beersheba. Na hapa limeashiria bonde la magharibi mwa Negev. Ikiwa itakusaidia, mara nyingi nimekuwa na wanafunzi wakifikiria Negev ya Biblia kama aina ya tai.

Kwa wale ambao mna wajomba, shangazi, au babu na bibi ambao bado wanavaa kitu hicho kizuri kinachoitwa tai, mnajua kwamba kuna bawa moja linalojitokeza, kuna bawa lingine linalojitokeza. Na kwa namna fulani kati hapa, hii ndiyo sababu ni tai, ni kidonda kidogo, na hiyo itakuwa eneo karibu na Beersheba. Kwa hivyo, kwa vyovyote vile, hayo ndiyo mabonde mawili ambayo tunayo na Negev ya Kibiblia.

Na unaona ni eneo lililobanwa zaidi. Bonde hili la mashariki, tena, ukiangalia ramani hii ya topografia, linatusaidia kwa sababu tunaona kwamba kuna dalili za nyanda za juu hapa. Zinaanzia kaskazini mashariki hadi kusini magharibi.

Zinatokana na chokaa chetu, na tunaona chokaa na chaki vikibadilishana. Na ukisoma kidokezo hicho cha pili, unaona neno ambalo huenda hilitambui katika lugha yako ya kawaida ya Kiingereza. Wakati wowote unapona neno la IM likiishia kwenye neno linalotoka kwa Kiebrania, linakuambia kwamba neno hilo ni la wingi.

Na kwa hivyo hapa tunazungumzia kuhusu makhtesh ya umoja na makhtashim ya wingi. Na makhtesh ni nini, ni kreta au bakuli la aina fulani, na ni kitu katika topografia. Kuna kila aina ya sababu za kuvutia kwa upande, kijiolojia, kwa upande wa kwa nini kreta au bakuli hili limeundwa.

Lakini kwa sasa, tambua tu. Kuna shimo dogo. Kuna shimo kubwa.

Hicho kizimba kidogo kiko hapa. Ilikuwa vizuri kutembelea na kupanda milima. Kuna kizimba kikubwa, na kisha kuna kizimba kikubwa.

Kwa hivyo ukipenda kufikiria bakuli dogo, bakuli kubwa, na bakuli kubwa, unaweza kulichukulia hilo kama njia moja ya kulikumbuka. Zaidi ya hayo, tuna jina ambalo labda linajulikana zaidi, nalo ni Jangwa la Zin. Kwa hivyo, ukiweza kuona kiashiria changu cha kijani hapo hapo, ni umbali mfupi kutoka eneo letu la kaskazini-kusini kati ya Ghuba ya Eilat na Bahari ya Chumvi, eneo kavu.

Ni sehemu ndogo ya kuingia katika eneo hili lililo magharibi mwa Bonde la Ufa. Kwa hivyo Jangwa la Zin, na bila shaka tunaona hilo, na tutazungumzia zaidi kidogo kuhusu historia. Pia kuna mahali pa kuvutia sana panapoitwa Kupanda kwa Nge, Akrabim, na Akrab ni nge, na unaona kwamba ninaishia tena.

Na kwa hivyo huu ndio Mteremko wa Nge. Hili ndilo jambo. Daima tunapaswa kufikiria, wakati wowote tunapokuwa popote nchini, jinsi tunavyoweza kutoka sehemu moja hadi nyingine kwa urahisi zaidi.

Na kwa hivyo tuseme tu uko kwenye mstari huu mwekundu hapa. Mistari hii nyekundu daima itakuwa ishara ya njia za usafiri. Na lazima upite kutoka kile kilicho

chini ya usawa wa bahari, eneo la Bahari ya Chumvi na Aravah yenyewe, na unahitaji kupanda juu ya kilele hiki.

Ndiyo, mwinuko unashuka kidogo katika hatua hii, lakini unajaribu kwenda Gaza. Tutazungumzia hili baadaye. Huenda ukataka kufanya hivyo ikiwa wewe ni mfanyabiashara wa viungo, unapata viungo kutoka eneo hili na unaelekeza kusini na mashariki hadi bandari ya Mediterania, Gaza ikiwa mfano mzuri.

Kwa hivyo kimsingi, kinachotokea katika muktadha wa Kupanda kwa Akrabim ni kwamba ilikuwa sehemu moja ya kutoka eneo hili la chini, karibu na mwisho wa Bahari ya Chumvi, juu ya mwamba huo wa ukingo wa ufa, na kisha kuingia katika maeneo ya Bonde la Negev mashariki na kuendelea. Hilo linatupa ufahamu kidogo kuhusu kile kinachowakabili watu wanaosafiri au wanaoishi katika eneo la Negev. Nilisema muda mfupi uliopita kwamba maji ni muhimu sana kwa sababu tunazungumzia eneo ambalo halina mvua nyingi, kiwango cha juu cha mvua ya inchi 12 kwa mwaka.

Tena, ikiwa tunaona ramani yetu, hii inatupa mtazamo mwingine kuhusu mchora ramani au mtengenezaji wa ramani. Lakini hapa kuna bonde letu la magharibi. Hapa kuna bonde la mashariki.

Tena, fikiria tai ya upinde ikiwa inasaidia, na mdundo mdogo karibu na eneo hilo. Unaona nukta hiyo nyekundu, na unaona Beersheba hapo hapo. Kwa hivyo, hebu tuone jinsi hii inavyofanya kazi.

Kwenye ramani hii, una mfululizo wa mifumo ya wadi. Ni ukumbusho tu kwamba wadi, kwa sehemu nyingi za mwaka, ni mto mkavu. Lakini inaonyesha maeneo ambayo mifereji ya maji imekua.

Na tuseme, kwa mfano, kwamba mvua inanyesha Hebron hapa hapa, Hebron, Hebron. Hiyo ni juu ya nchi ya vilima. Baadhi ya mvua hiyo itanyesha mashariki, baadhi itanyesha magharibi, lakini baadhi pia itanyesha kusini.

Na kwa hivyo mfumo huu wa bonde unaoanzia Hebron unaitwa mfumo wa bonde la Hebron. Utaungana huko Beersheba na mfumo wa bonde la Beersheba, ambao umekuwa ukitoa maji mengi kwenye bonde la mashariki mwa Negev. Fikiria si tu njia moja ya bonde, bali pia kila aina ya vijito vidogo vinavyoingia humo.

Hilo litaendelea na litajiunga na mfumo wa Besor, ambao utamwaga maji katika eneo hili lote hapa. Kwa hivyo hii ni muhimu kwa sababu ingawa hakuna mvua nyingi, mvua inaponyesha na maji yanapotiririka, kuna idadi nzuri ya mabwawa makubwa ya maji ya chini ya ardhi katika eneo hili. Tayari nimetaja hili, mvua yetu katika eneo la Negev itakuwa wastani wa inchi 8 hadi 12 kwa mwaka.

Bila shaka, mbali zaidi magharibi, kutakuwa na mvua zaidi kidogo. Hiyo ni moja ya kanuni zetu. Kadiri tunavyoenda mbali zaidi mashariki, mvua itakuwa ndogo.

Tayari tumezungumzia aina ya udongo na, kama unavyoweza kutarajia, sehemu kubwa ya udongo katika eneo la Negev itakuwa udongo huu unaopeperushwa na upepo, mkavu, laini, na unga. Udongo mdogo au mdogo. Kwa kweli, Isaya 21:1 inazungumzia vimbunga huko Negev na unaweza kupata maana nzuri ya hilo kwa sababu, tena, ni vumbi linalovuma hewani.

Ongeza hilo kwenye kitu ambacho tumekiita Hamsin, na utakuwa na muktadha mgumu sana wa kuishi na, kwa hivyo, kupumua pia. Tunapotaka kushughulikia biashara hii ya vyanzo vya maji, ni wazi tutafikiria visima. Nilitaja muda mfupi uliopita kwamba kuna mabwawa ya maji ya chini ya ardhi kwa sababu bado tunazungumzia chokaa hapa na, kwa hivyo, kutakuwa na idadi kubwa ya mabwawa ya asili huko na, kwa hivyo, unaweza kuchimba visima, na visima vinachimbwa kwenye vijito.

Sasa, ni wazi, ikiwa unafikiria baadhi ya masimulizi yako ya mfumo dume, utakuwa unawafikiria Ibrahimu na Isaka, na tutarudi kwao baada ya muda mfupi. Kwanza, hata hivyo, tunataka kuelewa kidogo baadhi ya miji mikubwa iliyopo hapa. Ni wazi, hatuna idadi kubwa yao, lakini kuna baadhi ambayo ni muhimu sana.

Baadhi ya majina yanaonekana katika maandishi ya Biblia na nyenzo zisizo za kibiblia pia. Ukiangalia Bonde letu la Negev la mashariki, tena, hapa hapa, na kisha usogee mashariki kidogo, ukiweza kusoma maandishi madogo karibu na kiashiria changu cha kijani, ni Arad. Sasa, hii inaibua masuala ya kila aina ya kuvutia kulingana na Arad ya kibiblia, Arad ya akiolojia, lakini kwa madhumuni yetu, fikiria kama, kwa sababu tutazingatia zaidi kuhusu kipindi cha Israeli, kipindi cha Israeli cha Enzi ya Chuma, wakati Israeli ilikuwa katika ufalme na, haswa, tutazungumzia kuhusu ufalme uliogawanyika, ufalme wa kusini.

Aradi itakuwa muhimu sana katika muktadha huo. Nitarudi Aradi kwa sababu Aradi ilikuwa mji mkubwa zaidi kuliko ule wa mji wa Israeli. Hapo awali, nikitaja neno bronze ya mapema, hilo litapiga kengele na wewe.

Utakuwa unafikiria kuanzia 3000 hadi 2000 KK, na Aradi ilikuwa makazi wakati huo pia. Lakini, tukiendelea na maeneo yetu, tayari nimezungumzia kuhusu Beersheba mara kadhaa tulipokuwa tukichanganua ramani. Na kwa hivyo, tukihama kutoka Aradi upande wa mashariki hadi hapa, Beersheba iko katikati, tai ya upinde, kidonda kidogo, upinde wa tai ya upinde, na hapo ndipo tunapokutana na mabonde yetu.

Tena, kuna tofauti kidogo kuhusu mahali ambapo Beersheba, kwa mfano, ambayo Ibrahimu alijua ilikuwa katika suala la Beersheba ya kisasa na Beersheba, lakini nitarudi kwenye hizo hivi karibuni. Tatu, hatutatumia karibu muda mwingi hapa,

lakini tunataka kuandika maeneo mengine mawili. Ukiangalia kwa makini, utaona Gerari hapa, na Siklagi itakuwa katika eneo hilo hilo la jumla.

Kwa hivyo, zitakuwa kwenye ukingo wa magharibi wa bonde hilo la magharibi. Gerari itakuwa muhimu kwa Ibrahimu, Siklagi itakuwa muhimu kwa Daudi. Kwa hivyo, tutarudi kwenye hizo.

Sitatumia muda mwingi katika miji hii maalum. Kama hili lingekuwa darasa ambalo tulikuwa na muda zaidi nalo kuhusu hata kwenda na kutembelea baadhi ya miji hii ya Nabataean, tungelifanya hivyo, lakini nahitaji kusema mambo machache tu. Unapona neno Nabataean, sio moja tunalolitambua kutoka kwa maandishi ya Biblia, lakini kwa kweli ni kundi muhimu la kikabila.

WaNabatae walikuwa wale waliokuwa na ujuzi mwingi wa jinsi ya kuishi jangwani. Unaweza kuwafikiria kama Wabedouin wa miaka 2,000 iliyopita, labda kidogo kidogo. Hapo awali walikuja na walikuwa wameishi katika eneo hili la Edomu.

Kwa kweli, Petra, kama umesikia kuhusu Petra, jiji kubwa jekundu kwenye mchanga, jiji la Nabataean, lililoishi mwaka wa 312 KK, likaendelezwa hapo, na baadaye likachukuliwa na Warumi. Tutaelewa hilo tutakapofika Transjordan. Lakini Nabataean walikuwa wazuri sana katika kusafirisha magari katika eneo hili la Negev, sivyo? Kwa hivyo, walijua jinsi ya kupita katika njia hizi ngumu, kupanda milima.

Walijua mahali maji yalipo, na kwa kweli walidhibiti biashara ya viungo hadi hapa katika karne za kwanza za makazi yao kwa sababu walihama kutoka eneo letu la Transjordan Edomu hadi eneo hili lote. Hatimaye, kadri muda ulivyosonga, Warumi walipoingia na kuchukua biashara ya viungo waliyokuwa wakiidhibiti, utamaduni wa Nabatae ulitulia, na kisha wakajifunza jinsi ya kufanya kilimo na wakawa wazuri sana katika kusimamia rasilimali za maji na maji. Kwa hivyo, ingawa hatutumia muda mwingi zaidi kuizungumzia, miji ya Avdat, Shifta, Nitsana, na Mamshit bado ni, kama maeneo ya akiolojia, maeneo mazuri ya kuona jinsi tamaduni za Nabatae zilivyoshughulika na maji.

Baadaye, kama kumbuka, tena, hatuna muda wa kwenda huko katika hotuba hii, lakini Wanabatae waligeukia Ukristo. Na kwa hivyo, katika baadhi ya miji hii ya Wanabatae, pia tunaona aina za makanisa na majengo ya monasteri ya kuvutia sana. Kwa hivyo, hayo yatakuwa maeneo yetu makuu, ingawa iko nje ya Negev.

Tunataka kuandika Kadesh Barnea hapa hapa, kwa namna fulani pembeni. Ukiangalia mstari ule wenye nukta ambao tulikuwa tukichora kati ya ncha ya kaskazini ya Ghuba ya Eilat na Gaza, angalia jinsi Kadesh Barnea ilivyo karibu. Na jina hilo, nadhani, linatupigia kengele tunapowafikiria Waisraeli waliokuwa njiani baada ya Mlima Sinai kuelekea nchi ya ahadi.

Ni kutoka Kadeshi Barnea ambapo Musa atatuma wapelelezi katika nchi. Bila shaka, wanarudi na kuna mkondo wa miaka 40 ambao umechukuliwa, na huo utakuwa katika eneo hilo la jumla. Mengi zaidi ya kusema kuhusu hilo pia, lakini kwa wakati huu, tunahitaji kuendelea na safari.

Tuache tu na tuangalie kidogo tu cha habari kwenye skrini ambacho tayari nimekitaja kwa kiasi fulani. Tena, maisha ya utulivu huko Negev hayakuwa rahisi sana. Wangukuwa watu waliotulia kidogo, watu wa kuhamahama kidogo, lakini biashara ya viungo, kama tulivyosema, ilikuwa muhimu sana.

Na kwa hivyo, biashara ya viungo kupitia Negevu, wangepanda mlima huo, samahani, kutoka Bonde la Ufa, wakielekea bonde la mashariki au kupitia jangwa la Zini. Naam, tunaanza biashara ya viungo hadi ukweli kwamba mababu wa zamani wanajaribu kuishi Negevu. Wanasonga mbele na kurudi.

Tuna Ibrahimu na Isaka hapo, na nilitaja jina Gerari mapema kidogo, na hilo litakuwa jina muhimu kuhusu mahali ambapo Ibrahimu na Isaka wanaishi. Tunajua kwamba wana ugomvi na Abimeleki, mfalme wa Wafilisti. Sitaingia katika masuala yoyote ya uchumba hapa kuhusu mababu na Wafilisti, lakini angalau kwa wasiwasi wetu, kuna vita vingi na, kama ninavyosema, ugomvi kuhusu nani ana haki ya maji.

Na utakumbuka unaposoma masimulizi katika Mwanzo 21 na Mwanzo 26 kwamba kwa kweli wanaziba visima, na kisha wanapaswa kufanya mkataba, na wanapaswa kuapa. Una jina la Beer Sheva. Beer inamaanisha mema.

Sheva inamaanisha saba na kiapo, wakati kuna viumbe saba, wana-kondoo wanaochinjwa kama sehemu ya kufanya kiapo hiki maalum, na jina hilo lithafadhi hilo. Na kisha tumetaja tayari kwa upande wa historia, Kadeshi Barnea ni mahali ambapo Waisraeli walitumwa kwenda nchi ya ahadi. Wapelelezi walitumwa, lakini walirudi na ripoti hiyo.

Kwa hivyo wanatangatanga, na wanaonekana kutangatanga hasa katika eneo la jangwa la Zini katika miaka hiyo 38. Hapo awali, niliandika tu kwamba Daudi atawekwa mahali panapoitwa Siklagi, bonde la magharibi la Negevu. Na pia ni kwa ufupi, ni katika kipindi hiki ambacho Daudi amefuatwa na Sauli, na imekuwa hali mbaya na yenye fujo, amekwenda kwa mfalme wa Wafilisti, Akishi.

Na Akishi anachofanya ni kumwagiza Daudi kuwa kile ambacho Jim Monson anakiita sherifu wa Negevu. Na kwa hivyo, kwa kuwa yuko Siklagi, labda hayuko tu chini pembeni akizungusha vidole gumba vyake. Bila shaka anasimamia mambo yote ya biashara yanayoendelea huku na huko.

Pia analinda koo za kusini za makabila ya Yuda kutokana na kuvamia Waamaleki. Pia anafanya hila kidogo na Akishi mwenyewe kwa sababu atamwambia Akishi kwamba

amekuwa akivamia koo za Yuda. Kwa hivyo Daudi huko Siklagi amekuwa na kazi ya kuvutia sana huko, na muda anaotumia huko.

Tunaweza kutumia muda mwingi zaidi huko pia, lakini hatutafanya hivyo. Kwa upande wa baadhi ya maelezo muhimu ya kibiblia, neno kutoka Dani hadi Beersheba linatumika kimsingi kuonyesha, kwa njia ya haraka ya kulisema, kiwango cha utawala wa Israeli. Kwa hivyo ingawa tuna ufalme mmoja, unapona kutoka Dani hadi Beersheba, unatambua kwamba maandishi yanazungumzia Israeli kutoka kaskazini, kwa sababu Dani itakuwa mahali kaskazini.

Tutaona hilo baadaye. Na kisha Beersheba ndiyo mahali, unajua, na hiyo itakuwa aina ya mpaka wetu wa kusini. Je, Waisraeli wanafika mbali kidogo kusini? Ndiyo, wanaendelea kufika mara kwa mara.

Je, wanaenda mbali kidogo kaskazini? Hakika, hasa wakati wa utawala wa Daudi na Sulemani. Lakini Dani hadi Beersheba ndio dokezo letu la kijiografia hapa. Na kisha nikataja muda mfupi uliopita, tuna kundi hili la watu wanaoitwa Nabataeans, ambao, pamoja na Milki yote ya Kirumi, waligeukia Ukristo katika karne ya nne.

Hilo ndilo tunalohitaji kusema kuhusu historia. Hizi ni baadhi tu ya picha za kutupa ufahamu kidogo wa kile tunachokitafuta au tunachotarajia kutokana na uzoefu huko Negev, nami nitajaribu kuunganisha baadhi ya maoni tunapoendelea. Ukiangalia kwa makini picha hiyo, unaona, vizuri, kijani kibichi hapa chini katika bonde la jangwa hili pamoja na njia ya maji kama yatakavyopita.

Lakini kwa ujumla, ni nadra. Haijazaa matunda. Ukitaka kupata mtazamo wa ukubwa, mimi nimesimama hapo hapo.

Kwa hivyo hiyo itakupa mtazamo kidogo kuhusu umbali na ukubwa. Tunaangalia kutoka magharibi hadi mashariki. Kwa hivyo ng'ambo ya kile ambacho kingekuwa Aravah, eneo hilo la ukame kusini mwa ncha ya kusini ya Bahari ya Chumvi na kuelekea Trans-Jordan.

Hapa kuna picha kidogo tu ya matuta hayo ya chokaa yanayoitwa Nyanda za Juu za Negev. Unapoangalia hili kwa makini, nataka uone kitu kwa sababu, ndiyo kweli, matuta ya miamba, lakini hapa tuna shamba dogo sana linalolimwa. Na sababu ya hilo kutokea ni kwa sababu watu wanaoishi huko sasa wanafuata kanuni zile zile ambazo watu walifanya zamani.

Mvua inaponyesha, ikiwa una kizuizi fulani katika mojawapo ya mifereji hiyo ya maji, hulazimisha maji yanayotiririka kupungua ili kuingia ndani ya udongo huu uliolegea na kuwa hapo katika hifadhi ya kutosha ili kuendelea kukua. Wanabatae walifanya hivyo, Waisraeli wa kisasa pia wanafanya hivyo. Hapa tuna kimbunga huko Negev,

kikivuta baadhi ya udongo huo, vumbi hilo dogo, laini, na kwa hivyo tena tunakumbuka Isaya 21.1 katika muktadha huo.

Hii ni picha ya zamani sana. Kwa kweli inaonyesha barabara yenye mkunjo wa nywele kutoka kipindi cha Mamlaka ya Uingereza, lakini ninaonyesha, ingawa ni ya zamani na nyekundu kidogo, ili kutuonyesha jinsi ilivyo kutoka kwenye bonde chini hapa, upande wa kusini, kusini mwa upande wa kusini wa Bahari ya Chumvi, hadi juu kabisa hadi eneo hili, na kisha njia za zamani na hata katika kipindi cha Mamlaka ya Uingereza, na hata sasa, zingeendelea. Wanapita Maktesh, ambayo ni sehemu ndogo ya Maktesh, Maktesh ndogo hapa, na kisha kuelekea kwenye bonde la mashariki la Negev.

Maelezo machache tu kuhusu fimbo pia, picha nyingine ya zamani, lakini moja ambayo ni muhimu sana kwetu. Ukiangalia hii, unaona maeneo mawili ya jumla ya uchimbaji. Moja iko hapa, iko chini, moja iko hapa, juu, bila shaka, na ingawa hayo ndiyo maeneo pekee ambayo yamechimbwa wakati huo, unaona pia dalili za kile kilichokuwa aina fulani ya ukuta uliofungwa wakati huu.

Tutazingatia zaidi sehemu hii, ingawa nitakuwa na machache ya kusema kuhusu Arad ya chini pia. Hapa amesimama juu ya Arad ya juu, akiangalia chini sasa kuelekea sehemu hiyo tuliyoiona ambayo ni ya chini. Hii ni sehemu ya jiji kutoka Kipindi cha Shaba cha mapema, kwa maneno mengine, 3000 hadi 2000 KK.

Inashangaza kwamba mwanamke aliyechimba hiki, mwanaakiolojia Ruth Amiran, alionyesha katika vitu alivyokuwa akipata, kwa hivyo matokeo yanaonyesha kwamba kulikuwa na uhusiano na Misri wakati huu, na Arad ilikuwa kitovu kikubwa cha ujasiriamali chenye vitu vinavyoenda na kurudi. Miongoni mwa mambo mengine mengi ya kuvutia kuhusu eneo hili ni kwamba halina chanzo cha maji asilia, hakuna chemchemi; hilo halitushangazi; tuko Negev. Lakini hapa, wabunifu wa jiji walitengeneza bonde la maji.

Ilikuwa hapo mwanzoni, lakini imeundwa ili katika mji wa kale, kila kitu ambacho kila mvua ilipokuwa ikinyesha kingetiririka hapa, na kungekuwa na kisima katika eneo hilo, kwa hivyo ilitunzwa kwa uangalifu sana. Eneo hili lilikuwa na mahekalu kadhaa tangu wakati huo, na hapa kuna baadhi ya majengo ya makazi pia. Hata hivyo, lengo letu kuu kwa Aradi litakuwa katika jiji la juu.

Mji wa juu, kama ninavyoamini nilivyotaja muda mfupi uliopita, unashughulika na au unawakilisha kipindi cha Israeli, kwa hivyo ni Enzi ya Chuma, na ni kituo kidogo sana cha utawala wakati huo. Sasa kuna mengi zaidi ya kusema kuhusu, lakini bila shaka tunaweza kuzingatia kidogo tu, na kuna mambo mawili ambayo tunataka kutaja. Mojawapo ya ugunduzi huko Aradi ambao ulikuwa wa ajabu ni kile ambacho wanaakiolojia waliamua kuwa hekalu.

Sasa ukiangalia hili, tuna aina ya muhtasari wa hekalu hili. Hapa pangukuwa ua. Hapa palikuwa na madhabahu, madhabahu ya nje.

Hapa unakaribia kidogo, lakini tutakachozingatia hasa ni sehemu hii hapa, kwa sababu watu wanaochimba hili na kuchambua na kujaribu kulifungua na kufanya sanaa hiyo ya tafsiri walipata mambo muhimu sana. Waliliita Patakatifu pa Patakatifu kwa sababu kulikuwa na madhabahu mbili za uvumba. Wanajuaje hilo? Kwa sababu juu kulikuwa na mabaki ya uvumba ambayo yalikuwa yamechomwa.

Kwa njia, ukienda kwenye Jumba la Makumbusho la Israeli huko Yerusalemu, unaweza kuona baadhi ya haya. Hizi ni picha za mfano hapa. Unaweza kuona vitu halisi.

Pia walipata jiwe lililosimama. Tumetaja mawe yaliyosimama hapo awali. Walipata moja, lakini walipoangalia msingi ambapo walipata moja, dhahiri ikiwa imeinama, waliona shimo kwenye mwamba, na kwa hivyo wanadhania kwamba jingine lilikuwepo pia. Na kisha bila shaka kumekuwa na majadiliano mengi kuhusu kile mawe hayo mawili yaliyosimama yalichowakilisha.

Je, zilikuwa za kosher, kwa kukosa neno bora zaidi, zikiwakilisha, tuseme, vibao viwili vya Torati, mawe ya vibao? Au zilikuwa si nzuri sana na zikiwakilisha labda mungu mmoja na mke wake wa kike, jambo ambalo lilionekana kuwa gumu katika muktadha mpana wa kitamaduni? Baali au Baali na mke wake wa kike walikuwa jambo kuu. Ili kufanya maisha kuwa na giza zaidi katika hatua hii, na oh, hii inafaa kama dakika 20 zaidi za hotuba, lakini haitaeleweka, kumekuwa na ugunduzi wa akiolojia wenye maandishi yanayozungumzia Yahweh na Ashera wake.

Na zinapatikana mahali ambapo si mbali sana na Aradi, mbali kidogo kusini kwenye njia ya msafara inayoitwa Kuntilat Ajrud. Kwa hivyo, kama unavyoona, hii inazua maswali ya kuvutia ya kila aina. Kinachovutia zaidi kwetu, labda, ni kwamba unapofikiria historia ya Israeli, na haswa ufalme baada ya mgawanyiko katika ufalme, na unafikiria ufalme wa kusini, na unafikiria wafalme wawili ambao walikuwa bora zaidi kuliko wengine.

Mmoja alikuwa Hezekia, mwingine alikuwa Yosia. Na watu wanapokusanyika, kama wasomi wanavyokusanya, masimulizi ya mageuzi ya Hezekia aliyoyafanya, unaweza kusoma kuyahusu katika 2 Mambo ya Nyakati 28 hadi 31. Unaposoma kuhusu hayo, na kisha unakusanya tabaka, kumbuka tabaka zetu hapa, za uvumbuzi, inageuka kuwa hekalu hili liliharibiwa wakati fulani, na inaonekana kama mpangilio wa matukio hayo unalingana vyema na mpangilio wa matukio ya mageuzi ya Hezekia na uharibifu wa sehemu za ibada za kigeni.

Je, kuna maswali ya kuvutia? Ndiyo, hakika yapo, lakini angalau huo ni mwanzo. Tutahamia Beersheba wakati huu, lakini nataka kusema jambo moja zaidi kuhusu Arad. Nilisahau kuweka slaidi hii hapo, lakini hivyo ndivyo maisha yanavyokwenda.

Nilisema kulikuwa na masuala mawili muhimu ya kushughulikia kuhusu Aradi ya juu, ngome ya Israeli. La pili ni kwamba kundi la vigae vilipatikana. Upane mwingine wa ngome hiyo ya Israeli, mahali hekalu lilipo, walipata chumba ambacho kilikuwa na vigae 107, wakikumbuka kwamba vigae, vya umoja, ni kipande cha udongo ambacho kina maandishi juu yake, noti ya baada ya hapo ya zamani.

Na hizi zinavutia. Zinachukua miaka 350, lakini zile za baadaye zinavutia sana kwa sababu zinaonyesha shinikizo kubwa linalotoka Edomu kuelekea kusini-mashariki. Na kwa hivyo unapata, unaposoma kati ya mistari, unapata maana ya kuvutia kwamba mwishoni au kuelekea mwisho wa ufalme wa Yuda, walipokuwa wakikabiliwa na shinikizo kutoka Babeli, pia walikuwa wakikabiliwa na shinikizo kutoka Edomu kuelekea kusini-mashariki, ingawa kuna mengi machache yaliyosemwa kuhusu hilo katika vitabu vya kihistoria.

Ezekieli 25 na 35 zinaonyesha hivyo tunapona baadhi ya vifungu vikimlaani Edomu wakati huo. Lakini sasa tuendelee hadi Beersheba. Muhtasari mfupi wa Beersheba.

Kwa kweli tumesimama kwenye mnara au kwenye mnara. Inatupa mtazamo kidogo wa upande wa magharibi wa Tel ya Beersheba. Unaona aina ya barabara hapa.

Unaona muundo wa nyumba. Unaona ukuta wa nje wakati huo. Hebu tuzingatie tena jambo moja tu, ingawa kuna mengi zaidi ambayo tunaweza kuwa tunazungumzia hapa.

Huyu ni mmoja wa wanafunzi wangu wa zamani waliotii sana ambaye anaonyesha kile ambacho baadhi ya watu waliokata tamaa walifanya katika muktadha wa Agano la Kale, ambao ulikuwa unashikilia pembe za madhabahu. Muundo huu maalum umejengwa upya. Ni mfano halisi.

Kitu halisi kiko katika Jumba la Makumbusho la Israeli. Lakini kimejengwa upya kutokana na vipande vilivyopatikana kwa matumizi ya pili ukutani mwa ghala. Lakini angalia maana ya pembe iliyo wazi sana, kile kinachoitwa pembe kwenye madhabahu hii.

Mifano mingine ya hili imepatikana kwingineko nchini, lakini hii ilikuwa ya kuvutia sana kwa sababu ilipatikana katika muktadha ulioharibiwa na kisha kujengwa upya. Pendekezo ni kwamba, na tena, nitasema hivi kabla hatujaendelea Misri, pendekezo ni kwamba kama vile Hezekia alivyofanya mageuzi, na labda tunaona ushahidi wake huko Aradi, mageuzi ya Yosia yanaweza kuonyeshwa katika madhabahu hiyo yenye pembe iliyoharibiwa huko Beersheba. Kuna mengi zaidi ya kusema kuhusu hilo

kulingana na muktadha ambao ilipatikana, na pia marejeleo ya kuvutia sana ya lango la Beersheba, kwa sababu katika 2 Wafalme inazungumzia kuhusu mageuzi chini ya Yosia, na kwa kweli inazungumzia lango la Beersheba.

Kuna miunganisho ya kuvutia sana ambayo hatuna muda wa kuifuatilia kwa sasa. Ningependa kuchukua muda wa maswali, lakini tutaangalia Misri kwa haraka sana, hasa kwa sababu, kama nilivyosema muda mfupi uliopita, Misri, iliyofafanuliwa hasa na Mto Nile, Misri ya Juu, Misri ya Chini, eneo la Delta hapa hapa, ilikuwa na athari kubwa kwa watu wa Mungu kwa karne nyingi. Sio tu nyakati walizokuwa huko, si tu wakati wa Kutoka lakini pia, kama tunavyoona kwa karne nyingi, mafarao mbalimbali wakijaribu kuchukua njia hiyo ya kimataifa.

Kumbuka, tuna uhusiano mkubwa kupitia hapa, na kwa hivyo, haswa katika nasaba zetu za 18 na 19, mafarao wataonekana kwa njia muhimu. Nilitaja Misri ya Juu na Misri ya Chini muda mfupi uliopita, na ni ukumbusho tu kwamba kwa sababu Mto Nile unapita kutoka kusini hadi kaskazini, ingawa kwenye ramani hii inaonekana kuwa juu chini, hii ni Misri ya Juu, hiyo ni Misri ya Chini. Kwa upande wa Misri yenyewe, inafafanuliwa kimsingi na mtoto wa jicho wa kwanza.

Haya tena ni maeneo ya mchanga, lakini kutakuwa na granite, ninajaribu kusema nini, maeneo yote kando ya eneo la Nile inayoitwa cataracts. Na kwa hivyo cataract ya kwanza unapohama kutoka kaskazini hadi kusini itafafanua, kwa ujumla, mpaka wa kusini wa Misri ya kijiografia. Siwezi kusisitiza vya kutosha umuhimu wa Nile katika maisha ya kila siku na, kwa hivyo, ibada ya kila siku ya Misri, watu wa Misri.

Bila shaka, kitu kinachotoa maji na kwa hivyo chanzo thabiti cha maji na kwa hivyo rutuba ya kilimo na kwa hivyo usalama wa kiuchumi. Namaanisha, unaweza kuunganisha jambo hilo tena na tena, kama tulivyoona, na Mto Nile utaonekana kama chanzo muhimu sana. Kulikuwa na sherehe nyingi zilizofanyika karibu na Mto Nile.

Tuna majengo mengi makubwa yaliyojengwa katika eneo hili. Piramidi zetu, Piramidi za Giza, sasa hivi ziko karibu sana na jiji letu kuu la Cairo, lakini hizi ndizo piramidi tatu kuu zilizosimama hapa zikiwa zimezungukwa na ndogo zaidi hapa. Kwa kweli tumesimama kwenye moja ya ndogo hapa.

Mfululizo huu wote umechimbwa, na kumekuwa na uchimbaji wa kuvutia uliofanywa. Sphinx maarufu iko katika eneo hili pia. Na kisha unaporuka kutoka eneo hili kuzunguka Cairo kuelekea kusini, unaona vinundu vingi sana hivi kando ya Mto Nile kwenye piramidi zilizochimbwa pia.

Kwa hivyo, tunapoziona hizo, kuna nyingi zaidi kuliko hizo tu. Katika sehemu inayoitwa Karnak, ambayo iko mbali zaidi kusini kando ya Mto Nile, Luxor, ikiwa unafikiria neno la kisasa zaidi kwetu, Thebes, ikiwa unataka kuongeza hilo hapo pia.

Lakini huko Karnak tuna muundo wa hekalu unaoendelea ambao ulianza kujengwa katika karne ya 18 KK, ulioongezwa na farao baada ya farao baada ya farao, ukiongeza muktadha muhimu sana wa ibada, pamoja na maeneo ambapo wangeweza kujivunia vitu walivyoshinda.

Hata tuna nyenzo zilizoongezwa na Alexander Mkuu katika karne ya 4 KK. Kwa hivyo, huu ni muundo unaoendelea kukua. Tunataka kugundua kwamba katika njia hii maalum, tuna mfululizo wa sphinxes, na ni sphinxes za kichwa cha kondoo, jambo ambalo si la kawaida kidogo, lakini kondoo dume alikuwa sehemu muhimu ya miungu mingi tunayozungumzia.

Msafara uliopo hapa unaonyesha ukweli kwamba kwa kuwa Mto Nile ulikuwa muhimu sana katika suala la mungu, nadhani nakumbuka hili kwa usahihi, kulikuwa na zaidi ya siku 60 ambazo zilitengwa kwa sherehe za kidini, na nyingi kati ya hizo zilifanyika katika muktadha wa kuunganisha mahekalu ya Mto Nile, kando ya Mto Nile. Farao wa nasaba ya 19, labda Farao anayejulikana zaidi ni Ramses II. Hii inaingia katika mjadala mzima wa tarehe ya Kutoka, ambayo hatutazungumzia kwa wakati huu, lakini tunataka kugundua, kwanza kabisa, kwamba alikuwa mjenzi wa ajabu.

Na kwa hivyo nataka tu kukuonyesha sampuli chache ndogo zinazowakilisha; hizi si ndogo, lakini sampuli ya maoni ya Ramses, ikiwa ungependa, kumhusu yeye mwenyewe. Hii ni sanamu ya Ramses, mmoja wa wake zake katikati ya magoti yake hapa, lakini hapa ni kichwa chenyewe tu, angalia fira iko kwenye taji aliyovaa. Kusini, hata zaidi ya mahali Luxor ilipo, una mahali panaitwa Aswan.

Mambo mengi ya kuvutia ya kujadiliwa kuhusu picha hii mahususi pia, na inawakilisha nini. Lakini nitasema tu hivi, unachokiangalia ni ujenzi upya wa mojawapo ya mahekalu muhimu ya Ramses. Na ni ujenzi upya si kwamba haya ni bandia, bali yamehamishwa kutoka eneo ambalo lingefurika maji.

Gamal Abdel Nasser alipoamua kwamba angeweka bwawa kwenye Mto Nile, lingenda ziwa nyuma yake. Lingeunda ziwa nyuma yake, na hilo lingefurika si hekalu hili tu, bali na mengine mengi. Yangukuwa chini ya maji.

Kwa hivyo jumuiya ya Vitu vya Kale duniani kote ilikusanyika pamoja na wakakusanya msaada wa kuubomoa mlima huu, kuubomoa hekalu hili lililopo hapa, kwa njia, ningepaswa kusema hivi mapema. Una sanamu nne za Ramses, sivyo? Hii ni Ramses, moja, mbili, tatu, nne. Kuna njia ya kuingilia hekaluni, na ndani yake kuna chumba baada ya chumba, ikiingia ndani kabisa ya patakatifu penyewe, ambapo kuna miungu minne inayowakilishwa katika sehemu ya kivuli.

Lakini yote yamewekwa ndani ya mlima bandia. Huu ni mlima bandia hapa ambao ulijengwa kwa kiasi kikubwa ili kuhifadhi hekalu hili, ambalo liligawanywa jiwe kwa jiwe, kipande kwa kipande, likiwa na alama, na kisha kuunganishwa tena. Ili kukupa

mtazamo kidogo, kila moja ya sanamu hizo ina urefu wa futi 67, kwa hivyo hiyo inasaidia kuelewa kidogo tu.

Hawa ni kundi la Wagordini wenye ujasiri kutoka zamani sana walipotembelea hekalu hilo. Na hapa tuna wale watu wenye kivuli kidogo walio katika sehemu ya ndani kabisa ya hekalu la Ramses II, wanne kati yao. Kama nilivyosema, njiani kuna ukuta baada ya ukuta, wengi wao wakimzungumzia Ramses mwenyewe.

Kuna mengi zaidi ya kusema kuhusu Misri. Sijaitendea haki, lakini katika utafiti wetu wa kikanda, tunataka kuhitimisha hili kwa kuzungumzia Sinai. Kwa sababu ni wazi Sinai, pambetatu hiyo ndogo, jangwa hilo la Sinai, ni kiungo muhimu kati ya utamaduni wa Misri na kile tutakachokuwa nacho katika Israeli.

Na, bila shaka, ni pale ambapo Mungu alifanya agano lake na watu wake. Kwa hivyo tunahitaji kujifunza hili angalau kidogo. Hapa tena kuna mchoro uliorahisishwa sana wa eneo la Sinai, na tunataka kulielewa kidogo kwa sababu si aina ya pambetatu ya monolithic tu, ukitaka.

Ili tu kujikumbusha, hapa tunazungumzia eneo letu kubwa la Negev. Hapa kuna sehemu ndogo inayotoka Arava inayoitwa Jangwa la Zini. Hapa tuna Kadeshi Barnea hapa hapa.

Ili kuipitia Negev kidogo, hapa kuna Beersheba katikati ya tai yetu ya upinde na msingi au mfumo wetu. Nimeirahisisha kupita kiasi. Itakuwa na kila aina ya minyiri upande huu.

Lakini kuhusu Sinai yenyewe, tunataka pia kujua kwamba kuna maeneo tofauti ya Sinai. Kwa hivyo hapa juu, matuta ya mchanga, ni aina ya vitu ambavyo pia vitaainisha maeneo ambayo tayari tumeyazungumzia kuhusu uwanda wa Wafilisti na mchanga na kadhali. Na kisha tutarudi kwenye kile kilicho kaskazini zaidi baadaye kidogo.

Lakini ng'ambo ya matuta haya ya mchanga na mchanga katika eneo la kaskazini mwa Sinai itakuwa njia ya Wafilisti. Kwa hivyo, ukumbusho tu, Waisraeli walipokuwa wakitoka Misri, tuna kifungu kinachosema Bwana hakutaka waende njia ya Wafilisti. Kwa hivyo wanaishia kugeuka na kwenda njia tofauti.

Wanaishia kuvuka eneo la Bitter Lakes hapa. Wanaishia kwenye Mlima Sinai. Tutafuata mojawapo ya safari zinazowezekana ambazo walichukua kwa muda mfupi tu.

Lakini baada ya kuwa na mchanga wetu wa kaskazini, eneo letu la mchanga, basi kama tulivyoona Shefela hapa juu, mwinuko utainuka kidogo, sivyo? Kwa hivyo tuna vilima, na utaona njia nyingine nyekundu hapa. Hii ilikuwa njia yetu ya Wafilisti. Sasa,

hii hapa dalili ya kile tulicho nacho wakati Hajiri, mjakazi wa Misri wa Sara, anaondoka na kurudi nyumbani Misri; inasema katika Mwanzo 16 kwamba anapitia njia ya Shuri, ambayo inaweza kumaanisha safu hii ya ngome kando ya mpaka wa Misri.

Usomaji wa kuvutia, James Hoffmeier anafundisha katika Shule ya Utatu ya Uungu ya Kiinjili, amefanya kazi nyingi kwa Waisraeli huko Misri, Waisraeli huko Sinai, na pia amefanya mambo muhimu ya akiolojia hapa na ameandika kuhusu. Kwa hivyo ni marejeleo tu, tanbihi wakati huo. Wale wawili, kama jangwa linavyoendelea, ni wakarimu kiasi.

Lakini basi unaingia katika eneo hili hapa. Linaitwa Eti na kwa kweli ni kubwa na tasa. Kumbukumbu la Torati 8 mstari wa 15 unazungumzia jangwa kubwa na tasa ambalo Bwana aliwaongoza watu kupitia, limejaa nge na nyoka, nyoka, wanaotambuliwa kama baadhi ya wakaaji wa eneo hili.

Na hatimaye, tumeenda kaskazini, vilima, Eti, eneo tasa sana. Hapa chini tuna milima yetu ya granite. Kwa njia, unakumbuka safu yetu ya kijiolojia kutoka zamani sana kwenye hotuba ya pili au ya tatu tuliyotoa? Granite, jiwe la msingi.

Juu ya mchanga huo, tuna miundo ya mchanga hapa. Juu ya chokaa hicho, ambacho kinatupa zaidi kidogo katika suala la uwezo wa maji. Hiyo haimaanishi kwamba hakuna chemchemi hapa chini, lakini hakuna nyingi hapa, sawa? Kwa vyovyote vile, milima ya granite ya kusini.

Na ingawa kusema ukweli kabisa kwako, kwa ufichuzi kamili, kuna angalau mapendekezo 11 kuhusu mahali ambapo Mlima Sinai wa kibiblia upo. Baadhi yake yako katika eneo hili. Kwa kweli kuna moja hapa.

Mimi huwa naenda sambamba na wale ambao wangeiona kama kitamaduni, nikirudi nyuma angalau hadi karne ya 5, 6, labda hata mapema zaidi, katika eneo hili la granite la kusini. Kwa nini? Naam, kwa sababu Mungu anawaongoza watu wake, wao ni kundi la watu waliojipanga. Hawana aina yoyote ya shirika.

Wamekuwa watumwa kwa karne nyingi. Na kwa hivyo ningependekeza awapeleke katika eneo lililotengwa ambalo litakuwa muhimu kwa kuwaunda katika mwaka unaofuata kuwa watu wake. Tutaangalia zaidi kuhusu hilo baada ya muda mfupi, lakini vyanzo vya maji vinahitaji kuzungumzia hilo kidogo.

Hakukuwa na mvua nyingi, kama nilivyosema tayari. Kuna chemchemi na oasisi katika baadhi ya maeneo haya, na kubwa zaidi, haishangazi, iko Kadesh Barnea. Na kisha tunapoangalia ramani iliyotangulia, hii hapa tena, tunaona seti hii ya mistari ya bluu inayowakilisha, zaidi, lakini hiyo itamwaga maji sehemu ya kaskazini ya Foothills na kaskazini mwa Sinai na kuingia Bahari ya Mediterania.

Na Kadesh Barnea itapatikana katika eneo hilo la jumla. Na kisha chemchemi zingine katika maeneo mbalimbali. Ni aina tu ya ziara ya kuona njiani hapa.

Kwa njia, niseme pia kwamba Waisraeli hawakuwa watu pekee kusini mwa Sinai, ikiwa kweli hapo ndipo walipo, kwa uzoefu wao wa agano. Kuna ushahidi wa mahekalu ya Wamisri hapo pia, mahali panapoitwa Serabit el-Khadim, ambapo palikuwa hekalu muhimu sana la Wamisri muda mrefu kabla Waisraeli hawajafika huko. Naam, unajua, tuseme Waisraeli wamevuka Bahari ya Reeds, labda si Bahari Nyekundu, bali Bahari ya Reeds, hiyo ndiyo maana ya Kiebrania, labda eneo hilo kaskazini mwa ncha ya kaskazini ya Ghuba ambalo kwenye ramani nyingi linaitwa Bitter Lakes, na bila shaka sasa ni Mfereji wa Suez unaopitia hapo.

Lakini kwa vyovyote vile, kuna oasisi kando ya baadhi ya eneo hili kwani wangukuwa wakisafiri. Lakini unafika mbali zaidi ndani ya nchi kavu na ni mbaya na yenye miamba. Tunapopita kwenye korongo zinazoelekea milima ya granite ya kusini, unaona oasisi hapa.

Waisraeli walikutana na oases. Ni wazi walihitaji riziki ya Mungu pamoja nao katika suala la maji, nasi tuna riziki ya maji, hasa tunaposoma simulizi katika Kutoka 17 na kisha Hesabu 20 pia. Nataka kurudi kwenye hilo ikiwa naweza kufanya hivyo.

Haya basi. Kama nilivyosema, hata katika eneo la kusini la Sinai, sehemu ya kusini ya rasi, mapendekezo kadhaa ambayo yanaweza kuwa Mlima Sinai. Huu ulikuwa mmojawapo kwa karne nyingi, uwezekano mmoja, Mlima Serbal.

Na pia kuna aina ya kanisa dogo katika eneo hilo kwa sababu watu walikumbuka hilo. Unaona oasis hapa chini. Lakini labda mgombea wetu wa muda mrefu anayetambuliwa ni, huu ni Mlima Sinai wa kitamaduni, wa angani.

Neno la mlima kwa Kiarabu ni Jebel, na linaitwa Jebel Musa, Mlima wa Musa. Chini ya mlima huo mahususi, ambao bado unaweza kuupanda, kuna kanisa juu yake, lakini chini yake kuna Monasteri ya Santa Catarina, na tunaweza kutumia siku moja angalau, hotuba, tukizungumzia mambo yaliyo ndani yake, tukizungumzia mkusanyiko wa aikoni ambao ulitoroka harakati za iconoklastic na ni mkusanyiko wa aikoni wa ajabu, tukizungumzia maktaba ambayo ilikuwa imetengeneza hati kadhaa muhimu, tukizungumzia ukweli kwamba katika eneo lililoanzia karne ya 6, tuna mnara wa minara na mnara wa kengele hapa kwa sababu kulikuwa na nyakati ambapo jamii zilishikamana. Naam, hiyo itakuwa ni kufungwa tu kwa mahali tulipo leo, si kwamba yoyote kati ya haya yamekuwa ya kina, lakini yanatupa hisia.

Tumefanya Negev kubwa zaidi na ya kibiblia. Tulifanya Misri kwa ufupi tu kwa kuangalia kidogo hasa nasaba ya 19, lakini nasaba zote mbili za 18 na 19 ziliathiri

Israeli. Na hatimaye, tulizingatia Sinai kwa sababu ya umuhimu wake katika suala la agano la Mungu na watu wake na kuwapa maagizo katika mfumo wa Torati.

Tutaishia hapo na tutaendelea na utafiti wetu unaofuata, ambao utakuwa Yerusalemu katika utafiti unaofuata wa kikanda.

Huyu ni Dkt. Elaine Phillips katika mafundisho yake kuhusu Utangulizi wa Masomo ya Biblia. Hii ni kipindi cha 5, Masomo ya Kikanda: Negev na Sinai.